

Meteorologia

FRANCESC GUERRERO I BORRULL

NARRATIVA

Joan Barril, *Certes mentides. Una petita tragèdia*. Premi 23 d'Abril. Columna. Barcelona, 2002.

Una de les polèmiques –no seré jo qui l'anomeni estèril– que últimament han sorgit al voltant del món editorial té el seu origen en el Gremi de Llibreters, que davant l'allau de novetats que es presenten –especialment als voltants de la diada de Sant Jordi–, considera que els formats dels llibres triats pels editors els donen molts problemes per encabir als seus aparadors una tria més o menys representativa del bo i millor de cada casa. Més enllà d'aquest sentit pràctic del llibreter, que puc entendre, un servidor, que és lector àvid de llibres, agraeix el gest de l'editor que inverteix els seus esforços, també, en una acurada presentació d'allò que ens ofereix: un llibre. Columna ha triat alguns dels seus últims títols (*Privilegiat*, de Matthew Tree; *Societat limitada*, de Ferran Torrent, i el volum de Barril que ens ocupa avui, entre d'altres) per fer una aposta elegant i arriscada en el terreny del disseny. Amb una gran semblança a l'excel·lent col·lecció d'*El Balanci* d'Edicions 62 (Josep Piera, Pep Coll, Montserrat Roig...), Columna hi afegeix un tallat irregular d'un paper de gramatge superior i color groguenc que en són elements distintius propis.

Joan Barril (Barcelona, 1952), periodista sobradament (re)conegut, ha con-

Joan Barril, guanyador del premi 23 d'Abril

reat la novel·la amb un èxit de públic i crítica unànime. Amb *Un submarí a les estovalles* (La Campana, 1988) guanyava el premi Pere Quart d'humor i sàtira, i amb *Parada obligatòria* (Planeta, 1998) el premi Ramon Llull d'aquell any. També ha conreat la novel·la juvenil a *Tots els ponts es diuen Helena* (Empúries, 1999), que va merèixer el premi Ramon Muntaner de Literatura Juvenil. *Certes mentides* és la novel·la guanyadora de la primera edició del premi 23 d'Abril i s'ha convertit, ràpidament, en un dels llibres més venuts a tot el país.

L'Alf, astrofísic que exerceix de meteoròleg, viu amb la Bet, que regeix una botiga de moda femenina. El matrimoni

passa per uns moments difícils quan descobreixen l'esterilitat de l'Alf i veuen que les seves esperances de ser pares dependran de l'Orestes Omega, estrany nom per a un estrany personatge de l'administració que serà l'encarregat de decidir la ideoneïtat –o no!– de la parella per poder adoptar un infant. A la novel·la s'hi debat, principalment, el tema de l'adopció de fills a casa nostra, amb una mirada sense complexos que pretén posar en relleu els seus tics més anquilosats.

Amb una trama inquietant en què tothom amaga part de la veritat per aconseguir un fi concret, assistim també a la caiguda i destrucció del matrimoni de tombant de segle, aquell que necessita una justificació per poder-se saber viu, per trobar-se i per alimentar-ne la seva continuïtat, una continuïtat que en cap cas és a les seves mans. En aquests moments la novel·la fa un tomb sorprenent i pren un aire del tot intrigant. Amb el suspens de les millors novel·les negres,

les 50 últimes pàgines de la novel·la fan exclamar el lector més fressat, i ens aboquen a un final que ni podíem haver sospitat.

Barril ha escrit una novel·la coral en què tots els personatges, polièdrics i complexos, tenen la mentida com a element comú. Amb una prosa lleugera i captivadora, la meteorologia (els núvols, els xàfecs, els llamps i els trons, a vegades una mica de sol) estructura una novel·la a la qual només li sobren una trentena de pàgines i que es llegeix ben bé d'una tirada. Una novel·la que posa magistralment de manifest que, si bé la veritat pot ser dolorosa, viure en la mentida resulta excitant. Però té els seus perills.

ASSAIG

Viatge a Grècia

MIQUEL PORTA PERALES

Alfons Martí Bauçà, *Una aventura grega*. Atenea. Barcelona, 2002.

Fa un any, el filòsof mallorquí Alfons Martí Bauçà va publicar *Una aventura americana* (Pagès Editors). En aquell llibre, l'autor ens relatava les seves aventures i desventures per terres nord-americanes. De Chicago a Nou Mèxic, el lector es deixava portar per un territori gairebé ignot. I el viatge literari des de Catalunya estant es feia al mateix ritme –a voltes tranquil, a voltes inquietant– que imposava l'autostopista Martí Bauçà per Illinois o pel desert d'Arizona. El detall: el llibre era un retrat dels Estats Units realment existent que s'amanía amb un seguit de reflexions filosòfiques i condiments sociològics que posaven en evidència el més essencial (el puritanisme, per exemple) i el més prosaic (posem per cas, les multinacionals) de la civilització nord-americana. Ara, el nostre filòsof viatger, o el nostre viatger filòsof, ens lliura *Una aventura grega*, llibre en què l'autor continua explicant-nos les seves aventures i desventures (en aquest ocasió, poca desventura) per aquest mons de Déu (millor, dels Déus) i els homes.

VIATGER, NO TURISTA

A *Una aventura grega* es confirma el que ja s'intuïa en el llibre anterior: Martí Bauçà –reprent la millor tradició que va des d'Alí Bei fins a Josep Maria Espinàs passant per Jacint Verdaguer, Josep Pla i Josep Maria de Sagarra– no és un turista, sinó un viatger. És a dir, una persona que no mira per la finestra d'un cotxe, un autocar, un tot terreny o un tren, i després torna casa i ensenya fotografies i cintes de vídeo alhora que relata les seves experiències per terres desconegudes. Res de tot això trobarem –per fortuna– en el nostre autor. I és que Martí Bauçà –em permetran que insisteixi– no és un turista, sinó un viatger. La diferència? L'autor no es queda en la visió superficial del paisatge, els costums o les persones, sinó que intenta comprendre i assimilar noves i enriquidores experiències. *Una aventura grega* s'atura en la geografia física i humana, però també en l'exploració interior d'una cultura i una història que també són les nostres i que encara projecten les seves llums i ombres sobre el present. El llibre –aquí hi ha el seu interès– pot llegir-se com una guia de qualitat. I pot llegir-se –aquí hi ha el seu valor– com l'acompliment d'un somni i una descoberta personal, a la manera del Goethe que va convertir el tantes vegades somiat viatge a Itàlia en un alliberament dels sentits i una revelació de l'esperit clàssic.

Hi ha alguna cosa, ànima meva, algun secret

SUSANNA RAFART

POESIA

Pere Quart, *Antologia bufa*. Edició i pròleg a cura d'Àlex Broch. Proa. Barcelona, 2002.

Pere Quart és el poeta de la sang: a *Les decapitacions*, un nen mutila el seu cavall de cartró i l'animal es dessagna. Però tot i l'esperit pavesià que Ignasi Riera li atorgava a *Joan Oliver/Pere Quart. L'inventor de jocs*, el poeta controvertit de l'escola de Sabadell és també la veu sarcàstica i burleta dels versos lleugers d'aquesta obra bufa, un projecte que Joan Oliver va tenir al final de la seva vida i que ara ha portat a terme el seu amic personal Àlex Broch. L'estudiós reclama una nova mirada sobre l'obra del sabadellenc, deslligada de la imatge de poeta realista i compromès que compartí als anys seixanta amb Espriu, i destinada a reconèixer-li el paper primordial de poeta satíric

'Antologia bufa' està formada per poemes de Pere Quart

que sembla no haver tingut continuadors propis. Una vena unida, en el seu cas, a un compromís moral ferm, d'insubornable llibertat, contra l'esteticisme ("Jo no vull fer versos bonics"), i de posat aspre; coses totes elles, que potser són la causa d'un descafeïnat homenatge en el passat centenari del seu naixement. Sigui com sigui, l'Oliver que féu de la infància un "assaig insabut de pàtria venturosa", va trobar en el vers l'espai únic

de provatures de la realitat bufa, i va convertir la pàtria vera en l'escenari guinyolesc que li servia per destapar la insensatesa històrica amb el sarcasme de la seva intel·ligència.

Ara que els debats, aigualits, no ens duen a dilucidar la situació veritable del nostre cànon, però en la bugada alguns fins arriben a matar la veu immarcescible de Celan i de les seves roses (rosa indiscutible que des d'aquí ofereixo al desaparegut Segimon Serralonga), rellegim els versos del Pere Quart més sarcàstic, aquell que maleeix la posteritat que ens aprima: "¿Qui empra el qui-sap-lo i el suara / com si rodés el segle encara / amb bellafilles i gueraus?". I ho expressa el poeta, dramaturg i traductor, fent del poema el camp mateix de la polèmica, com en el present ho han fet uns pocs autors. Broch ens recorda que la literatura satírica és també la literatura en majúscules i que la seva nòmina no s'exclou en les lletres universals. Perquè darrere d'aquestes reduccions i d'aquest esperpentisme hi ha el

valor de qui es mira la realitat seriosament, comptant amb la dificultat que la poesia d'aquest gènere té més perfilada la seva temporalitat. Reunits cronològicament, els poemes aplegats es publiquen com un tast de la riquesa temàtica amb què Pere Quart afinà el seu llapis. Poesia de circumstàncies, al capdavall, espigolada i lleugera, manifestament fugissera: però ja se sap que la circumstància és l'accident necessari del seu temps.